

یادداشت سردبیر

برون‌سپاری اجرای پایان‌نامه‌ها: سوء تفاهمی که در حال رواج است

اگر این واقعیت را بپذیریم که اجرای پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گام مهمی در مسیر آموزش اجرای پژوهش است، باید بر این امر نیز مصرانه پافشاری کنیم که اجرای هر مرحله از پایان‌نامه باید توسط خود دانشجو انجام بگیرد. در فرایند اجرای پژوهش‌های کارشناسی ارشد، البته استفاده از تخصص کارشناسان آمار در حد محدود و صرفاً برای مشاوره‌های آماری و اجرای آزمون‌های مورد نیاز، مجاز تلقی می‌شود، اما آیا برون‌سپاری کامل اجرای پایان‌نامه به صورت نگارش کلیه فصول و تحویل آماده آن به دانشجو می‌تواند در محیط آکادمیک که اصولاً باید فضای آموزش و پژوهش باشد، توجیهی داشته باشد؟ در چند سال گذشته کم و بیش زمزمه‌هایی از نگارش کامل فصول مربوط به روش‌شناسی و تحلیل داده‌ها توسط متخصصان آمار به گوش می‌خورد، اما متأسفانه به نظر می‌رسد اخیراً برون‌سپاری کل اجرای پایان‌نامه برای دانشجویانی که انگیزه یا توان اجرای پژوهش را ندارند، به صورت گزینه‌ی مقدور و متداولی درآمده است. عمق فاجعه زمانی بیشتر احساس می‌شود که حتی برخی دانشجویان در صحبت‌هایی که در بین خود رد و بدل می‌کنند، به مراکز اشاره دارند که فعالیت آن‌ها علاوه بر تهیه پایان‌نامه، نوشتن کامل پروپوزال و تحویل آماده آن به دانشجو است به این معنی که دانشجو بدون این که ذره‌ای درگیر اندیشه و عمل در اجرای پایان‌نامه شود، همه این مراحل یعنی اندیشه و عمل را در ازای پرداخت مبلغی خریداری می‌کند. این سوء تفاهم برون‌سپاری که کم و بیش زمزمه‌های آن از گوشه و کنار به گوش می‌رسد، در صورت رواج بیشتر، تمامی هدف و رسالت پایان‌نامه را از درون مایه اصلی تهی خواهد کرد و در نهایت پوسته‌ای توخالی و تشریفاتی از پایان‌نامه بر جای خواهد ماند.

سوال این است که با وجود مراکز که اجرای پایان‌نامه را اعم از تهیه پروپوزال تا اجرای کامل و حتی تهیه فایل پاورپوینت دفاع پایان‌نامه برای دانشجویان تقبل می‌کنند، چگونه می‌توان از افتادن دانشجویان در دام برون‌سپاری پایان‌نامه جلوگیری کرد؟ و آیا در صورت رواج بیشتر اینگونه برون‌سپاری، اصلاً اجرای پایان‌نامه در دوره کارشناسی ارشد ضرورت دارد؟ شاید در پاسخ به همین سوال بوده است که وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به این مهم پرداخته و جایگزینی تعدادی واحد درسی به جای اجرای پایان‌نامه را در صورت درخواست دانشجو مطرح کرده است. در صورت تحقق این امر احتمالاً دانشجویانی که علاقه‌ای به اجرای پایان‌نامه ندارند و در صورت اجبار، انجام آن را خود به عهده نخواهند گرفت و صرفاً به عنوان یک حلقه واسط میان دانشگاه و مراکز تهیه پایان‌نامه عمل خواهند کرد، به کلی از اجرای پایان‌نامه صرف‌نظر کنند و دست کم با گذراندن چند واحد درسی در زمینه پژوهش، تا حدی با اجرای پژوهش آشنا شوند که البته برای آن‌ها سودمندی بیشتری در مقایسه با برون‌سپاری پایان‌نامه خواهد داشت. در کنار راه حل فوق، به نظر می‌رسد توجیه این امر برای دانشجویان که اجرای پایان‌نامه در دوره کارشناسی ارشد اصولاً برای یادگیری پژوهش است، تا حدی بتواند در درگیری کامل فکری و عملی آن‌ها با اجرای پایان‌نامه کارساز واقع شود. از سوی دیگر لازم است این ذهنیت که پایان‌نامه محصول فعالیت استاد راهنماست و نمره پایان‌نامه، در واقع نمره‌ای است که به استاد راهنما

داده می شود، کنار گذاشته شود. این دیدگاه احتمالاً بتواند به طور ناخودآگاه برخی راهنمایان پایان نامه ها را به سمت چشم پوشی از اینگونه تخلفات و حتی تشویق دانشجویان به برون سپاری پایان نامه ها با انگیزه بهبود کیفیت پایان نامه ها و کاستن از فشار کاری راهنمایی پایان نامه سوق دهد. این دیدگاه همچنین سبب می شود مسئولیت دانشجو در اجرای پژوهش کمتر شود و برخی راهنمایان نیز با اصرار بر گرفتن بالاترین نمره برای دانشجویان خود، واقعی بودن جلسات دفاع و نمره دانشجو را خدشه دار نمایند. علاوه بر آن، شاید بتوان با ساده تر کردن موضوع های پایان نامه ها در دوره کارشناسی ارشد و تأکید بیشتر بر فرایند اجرای پژوهش که قضاوت آن نیز بیشتر با استادان راهنما و مشاور باشد، و کاستن از اهمیت دفاع های پرطمطراق که صرفاً نتیجه نهایی را مدنظر دارد، به رسالت اصلی پایان نامه در دوره کارشناسی ارشد نزدیک تر شد.

نجلا حریری

سر دبیر